

Crisis: achterkant van de gemeenschap

Baptisten zijn gemeente-mensen. We voeren de onderlinge-gemeenschap hoog in het vaandel. Daarin komen we onszelf soms pijnlijk tegen. Denk aan conflicten die gemeenten kennen. Denk aan de spanning binnen de Unie.

We hebben de neiging om de schaduwkanten van de onderlinge gemeenschap te verdoezelen. Mensen die een diepgaand verschil van mening hebben gaan dan heel vriendelijk met elkaar om. Of we maken de onderlinge spanning theologisch onschadelijk door haar te verklaren: 'Met br. X en zijn ideeën moest het in de gemeente wel mis gaan'. Of we bestempelen de problemen snel als iets 'wat natuurlijk helemaal fout is' en beschermen onszelf daarmee tegen de echte pijn van de confrontatie met de achterkant van onze gemeenschap. Christenen moeten niet te snel zeggen dat iets 'natuurlijk fout, ja zelfs zondig is'. Achter deze naambordjes gaan vaak door ieder geaccepteerde opbergruimtes voor gemeentelijke en persoonlijke rommel schuil.

De bijbel is een nuchter boek. Het nieuwe testament tekent ons nergens het plaatje van een ideale gemeente met een volmaakte onderlinge gemeenschap. Ook de achterkant van de gemeenschap wordt ons - als een spiegel - voorgehouden. Zelfs de geloofsgemeenschap rondom Jezus kende haar crisisverschijnselen. Die traden tijdens het laatste avondmaal in alle hevigheid naar buiten. Het is een adembenemende, beklemmende gedachte dat Judas mee aan tafel aanlag toen Jezus de nieuwe gemeenschap in zijn bloed stichtte. De dissonant lijkt opgenomen in de partituur. De menselijke gemeenschap met en rondom Jezus heeft het contrast van de crisis in zichzelf!

Wij verdragen die gedachte niet, evenmin als de discipelen. Nauwelijks had Jezus aangekondigd dat één uit hun midden de gemeenschap radicaal zou verbreken of 'zij begonnen er onder elkaar over te twisten, wie van hen het wel kon zijn, die dat zou doen' (Luc. 22:23). In heilige verontwaardiging probeerden ze de verbreking van de gemeenschap te lokaliseren. Als je de rotte plek kunt aanwijzen, kun je hem ook verwijderen en daarna gezond met elkaar verder gaan! De ironie van deze geschiedenis wil echter dat juist deze menselijke poging tot lokaliseren en isoleren van de breuk scheuren in alle geleidingen trekt: ze begonnen met elkaar ruzie te maken. De handen die zojuist nog brood en beker aan elkaar hadden doorgegeven veranderden op slag in naar elkaar gebalde vuisten met uitgestoken wijsvinger.

Om de spanningen die wij kennen tot reële proporties terug te brengen: het gaat in de crises die gemeenten en de gemeenschap der gemeenten kennen niet om een Judas-daad. Maar wat mij uit de geschiedenis van Luc. 22:14-23 niet meer loslaat: Judas was één der twaalven. De crisis van de christelijke gemeenschap huist in die gemeenschap zelf. Dat moetje heel nuchter willen weten.

Hoe te leven in deze stand van zaken? De gemeenschap rondom Jezus leeft van Jezus' zelfovergave. De Heer gaf zichzelf uit handen in de handen van hen die Hem zouden kruisigen. Deze zelfovergave liep uitgerekend via de hand van één uit de kring der twaalven! 'De hand van hem die Mij overgeeft is met Mij aan de tafel' (Luc. 22:21). Zó zitten we met elkaar aan tafel: de nieuwe gemeenschap in Jezus' bloed heeft paradoxaler wijze als menselijke onderkant onze verbreking van gemeenschap. Dat is de paradox van genade en verzoening.

Als gelovigen kunnen we alleen met elkaar verder als we deze dingen onder ogen durven zien, en onze eigen plaats daarin, waarvan we ons niet kunnen distantiëren. Christelijke gemeenschap heeft als achterkant onze onmacht tot gemeenschap. Deze onmacht moeten we elkaar niet willen toeschuiven. Wanneer we, als de discipelen, met naar elkaar uitgestoken wijsvinger het probleem van onze gemeenschap proberen op te lossen, wordt de één de ander eerst recht tot probleem.

Olof de Vries